No. 45. Donderdag 11 November 1909 9de Jaargang

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. In aansluiting bij het medegedeelde in Het Koloniaal Weekblad, No. 19 van dit jaar, kan thans met vreugde worden bericht, dat in het Vereenigingslokaal der Indologen te Leiden op Donderdag 4 November 1909 een begin van uitvoering is gegeven aan het reeds besproken denkbeeld, om in deze universiteitsstad eene afzonderlijke tak der Vereeniging „Oost en West" op te richten onder de te Leiden studeerenden aan alle faculteiten.

Deze vereeniging zal zich verhouden tot ons Hoofdbestuur op den voet van de bestaande afdeelingen.

Een voorloopig bestuur van 3 leden is gevormd, dat — desverlangd — zich nog 2 leden kan toevoegen.

Eene commissie is benoemd tot het samenstellen van een Huishoudelijk Reglement.

Daarna zal men zich verder verstaan met ons Hoofdbestuur.

II. De bizonder fijne ligmat — met fraai opengewerkten rand en een in warme, Oostersche kleuren (oranje is daarbij het hoogst geplaatst) geborduurd afzonderlijk zijden dekstuk — door inlanders van het landschap Asahan vervaardigd, welke door onze vereeniging als vreugdeblijk ten geschenke is gegeven aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana, is, in overleg met de bevoegde autoriteit, op 8 November 1909 naar „Het Loo" verzonden.

III. Als vervolg op de aankondiging van de Buitengewone Hoofdbestuursvergadering en van de Buitengewone Algemeene Vergadering, voorkomende in het Weekblad van Donderdag 4 November 1909, No. 44, zij thans medegedeeld, dat die vergaderingen zullen plaats hebben in het gebouw „De Vereeniging", Willemstraat, 's Hage.

IV. Concept Notulen der Hoofdbestuursvergadering, gehouden te 's-Hage, Heulstraat 17, op Zaterdag 30 October 1909, des namiddags ten 2½ ure.

Aanwezig zijn de heeren: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; A. B. J. Prakken, onder-voorzitter; A. A. C. Harting, penningmeester; E. van Assen, secretaris, alsmede de leden, volgens presentielijst, n.l. de heeren: F. E. Luitjes, Nijmegen; J. C. van Reyn, Breda; Mevrouw van Oeveren—Van Schaik, Utrecht; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; Th. Almerood, Amsterdam; Mevrouw Ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; J. H. Calmeyer, Apeldoorn; L. A. H. Lamie, Arnhem; Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutfen; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden.

Afwezig zijn de heeren: Mr. H. Smeenge, Amsterdam; Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, Rotterdam.

De Voorzitter opent de vergadering, welke, ingevolge al. 1, art. 7 van het Huishoudelijk Reglement is bijeengeroepen.

Hij heet den heer F. E. Luitjes als nieuw lid welkom en spreekt den wensch uit, dat de Vereeniging nog lang op zijn steun en zijne werkzaamheid zal mogen rekenen, vertrouwende dat hij de belangen der Vereeniging steeds naar vermogen zal bevorderen.

In de hoofdbestuursvergadering van 17 October 1909 is sub I aangenomen, dat, bij afwezen of ontstentenis van den secretaris, de penningmeester diens functiën waarneemt, en dat, bij ontstentenis of afwezen van dezen, gene als penningmeester fungeert.

Zulks geschiedde in verband met het voorschrift, vervat in art. 7, al. 2 van het Huish. Regl.

Deze regeling, in de praktijk voldoende, stelt de Voorzitter voor haar te behouden, waartegen bij de Vergadering geen bezwaar bestaat.

Vervolgens deelt de Voorzitter mede, dat de voorgeschreven opname van gelden en bezittingen der Vereeniging, ingevolge al. 3 art. 10 van het Huish. Reglement, en in verband met het beslotene in de Hoofdbestuursvergadering van 17 October 1908 sub III, door hem persoonlijk heeft plaats gehad, en dat alles in orde is bevonden.

De agenda volgende, komt het eerst in behandeling:

I. het van den heer H. Ferguson te Curaçao ingekomen schrijven van 1 Augustus 1909, waarin verontschuldigingen worden aangeboden wegens het begaan verzuim, dat men van uit Curaçao, — ondanks onze vroegere bemoeienissen met de hoedenvlechterij, zonder ons ook maar eenigszins op de hoogte te houden van de aangenomen bemiddeling van het Uitvoerend Comité der Middenstandstentoonstelling te Amsterdam, — eenige Curaçaosche hoedenvlechtsters derwaarts had gezonden.

Wij gevoelden ons deswege gemankeerd.

Met de aangeboden verontschuldigingen wordt genoegen genomen.

II. De Voorzitter licht met een enkel woord toe de aan den heer J. J. Meyer toegekende verhooging van *f* 100 op *f* 250 's jaars, als lid van de Redactie-Commissie, die in het Koloniaal Weekblad de rubrieken „Wat de Inlander zegt", en „Wat de Chinees vertelt" behandelt en laat daarbij duidelijk uitkomen, dat die verhooging geboden wordt door de omstandigheden.

Hij vraagt goedkeuring op die handeling, alsmede, dat daaraan terugwerkende kracht zal worden verleend, daar de penningmeester, bij beschikking van het Dagelijksch Bestuur van 26 Juli 1909 sub 4, gemachtigd werd met die verhooging rekening te houden, te begin met het 2e halfjaar 1909.

Diezelfde goedkeuring wordt ook gevraagd voor de verhooging van de toelage aan den secretaris en den penningmeester, waarvan de uitbetaling is ingegaan met het tweede halfjaar 1909 krachtens voorloopige beschikking van het Dagelijksch Bestuur van 26 Juli 1909 sub VI

Beide handelingen worden door de Vergadering goedgekeurd.

III. Daarna leest de Voorzitter voor het bij het Dag. Bestuur ingekomen schrijven dd. 16 Juni 1909 van den Directeur der N. V. Electr. Drukkerij „Luctor et Emergo" alhier, waarin deze tot zijn leedwezen te kennen geeft, dat ons met de Vennootschap gesloten contract dd. 1 October 1907, in zake het drukken van Het Koloniaal Weekblad, na 1 Januari 1909 niet kan worden verlengd, daar de uitgaven de inkomsten overschrijden.

De Voorzitter licht dit schrijven nader toe. De Vergadering zal dus ten opzichte van den drukker van het Koloniaal Weekblad moeten beslissen.

De N. V. „Electrische drukkerij „Luctor et Emergo" vraagt voorloopig een bijslag van *f* 32.50 *), per blad, behalve de voordeelen, voortspruitende uit de plaatsing der advertenties.

Vele andere aanbiedingen werden ontvangen, waarvan de voorzitter een overzicht geeft; ook leest hij een pas ontvangen schrijven van de Apeldoornsche Drukkerij voor, welke wel genegen is Het Koloniaal Weekblad te drukken, doch vooraf nog eenige inlichtingen behoeft. Ten slotte deelt de voorzitter eene door den penningmeester opgemaakte opgave mede van de baten der Vereeniging.

De besprekingen waartoe dit onderwerp aanleiding geeft en waarbij verschillende denkbeelden werden ontwikkeld, leidden er toe, dat de Voorzitter door de Vergadering gemachtigd werd om met de N.V. Electr. Drukkerij Luctor et Emergo in onderhandeling te treden, en voorloopig voor den tijd van zes maanden, onder nadere goedkeuring van de Algemeene Vergadering, eene overeenkomst te sluiten, daarbij rekening houdende met het besprokene, dat in hoofdzaak hierop neerkomt: dat Het Koloniaal Weekblad zoo mogelijk nog worde vereenvoudigd, opdat de kosten van uitgifte dalen en dan kan worden afgewacht, wat de toekomst brengen zal.

IV. Thans is aan de orde: herziening van art. 13 der Statuten, wat betreft de bijdrage der afdeelingen aan de kas van het Hoofdbestuur, in verband met het in het nummer van 16 September 1909 No. 37 van het Koloniaal Weekblad gericht schrijven aan de Afdeelingsbesturen, en waar-

*) Moet volgens den drukker f 37.50 zijn.

in verschillende denkbeelden in het belang van de versterking der geldmiddelen van het hoofdbestuur aan de hand werden gedaan. De ter zake ontvangen brieven worden ter tafel gebracht.

a. dd. 11 October 1909 No. 16 van de afdeeling 's-Gravenhage;

b. dd. 12 October 1909 van de afdeeling Zutfen;

c. dd. 31 October 1909 No. 11 van de afdeeling Leiden.

De besprekingen leidden er toe, dat zal worden gestemd over de navolgende voorstellen:

a. Van den Voorzitter:

1. Leden betalen een minimum contributie van ƒ 1.50.

2. Zij, die minder dan ƒ 2.50 betalen, ontvangen het Weekblad door bijbetaling van ƒ 0.50.

3. Van de contributies wordt 1/3 in de kas van het Hoofdbestuur gestort.

b. Van Zutfen:

35% van alle contributies worden gestort in de Hoofdbestuurskas.

c. Van Amsterdam:

Minimum contributie van ƒ 2.— en 1/3 van alle contributiën in de Hoofdbestuurskas.

d. Van den Haag:

ƒ 0.75 per lid wordt afgedragen aan de Hoofdbestuurskas.

ƒ 2.— wordt het minimum bedrag der contributie van de nieuw toegetreden leden.

e. Van Leiden:

ƒ 1.— per lid wordt afgedragen aan het Hoofdbestuur in plaats van ƒ 0.50 en onder zekere voorwaarden.

De uitslag der stemming is, dat het voorstel-Den Haag door het Hoofdbestuur op de a.s. buitengewone Algemeene Vergadering zal worden gebracht.

V. Deze wordt bepaald op Zaterdag 27 November 1909, te 's-Hage, des namiddags ten 2½ ure.

VI. De Voorzitter geeft eenige mededeelingen omtrent het opgerichte informatiebureau, de toekomstige werkzaamheid, de plaats gehad hebbende bemoeienissen van het Dag. Bestuur met de Regeering, de uitkomsten daarvan, en de wijze van verdeeling der toegestane Regeeringssubsidie zoodra die zal zijn uitgekeerd.

Tevens worden opgegeven de namen van den voorzitter, den secretaris en de leden der Commissie, waaraan de leiding van het informatiebureau is toevertrouwd, welke keuze door de Vergadering wordt bekrachtigd. (Zie Kol. Weekbl. 1909 No. 43).

VII. Voorts leest de Voorzitter een schrijven voor van de „Commissie tot bevordering der Inlandsche nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt", adviseerende om aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën te richten een adhaesie-adres op het rekest der Haarlemsche kunstnijverheidschool, dat de strekking heeft om enkele inlandsche kunstnijveren hier verder in hun vak te bekwamen, opdat deze daarna als voorgangers in Ned.-Indië kunnen worden te werk gesteld, alsmede bevattende het voorstel, om de Commissie met eenige daarin aangegeven personen uit te breiden.

De Vergadering vereenigt zich hiermede.

Het verzoek van de Afdeeling Leiden om toekenning van eene subsidie, groot ƒ 50 voor de eventueel te houden tentoonstelling van kunstnijverheid, kan worden toegestaan.

Aan de afdeeling Nijmegen, die eene dergelijke subsidie wenscht, wordt verzocht alsnog ten deze een nader voorstel ter overweging in te willen dienen.

VIII. De Vergadering wordt thans op de hoogte gebracht van de plaats gehad hebbende bemoeiingen in zake leniging van den nood bij plaats gehad hebbende rampen in Indië.

Aan onzen correspondent te Batavia is eene kleine som ter beschikking gesteld, om, ingeval van plotseling onheil, dadelijk te kunnen handelen, terwijl ook verder het Dag. Bestuur in overleg met hem, het optreden der Vereeniging in deze regelt.

Na den oproep van den heer van Heuven, Contr. B.B. m. v., te 's-Hertogenbosch, om hulp voor de noodlijdenden tengevolge der rampen van Loemadjang en Kaliwoengoe, kon ruim ƒ 1300 aan onzen vertegenwoordiger worden overgemaakt.

IX. Nadat de heer Th. Almerood zich bereid had verklaard om het Hoofdbestuur te zijner tijd in te lichten omtrent enkele aangelegenheden van de afdeeling Amsterdam, sluit de Voorzitter de vergadering.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

IV. Ondergeteekende, secretaris van de „Commissie van raad en voorlichting omtrent de bekwaming voor en de vervulling van verschillende betrekkingen in Ned. Oost- en West-Indië", geeft bij deze aan belanghebbenden kennis, dat hij, met uitzondering van des Zondags, dagelijks, voorloopig van 10—12 uur voormiddags te spreken zal zijn in de Heulstraat 17, 2e verdieping.

J. L. v. GENNEP.

8e opgave der ingekomen giften, ten behoeve van de noodlijdenden te Kaliwoengoe en Loemadjang t/m den 4en October 1909.

Saldo 7e opgave ƒ 1301.63½.
5 November, A. A., Nijmegen, ƒ 2.50.
Totaal ƒ 1304.13½.
Hiervan is bereids ƒ 1000 naar Indië verzonden.
Voor de opgave,
A. A. C. HARTING, Penningm.

De tweede opiumconferentie.

Naar de New-York Herald uit Peking verneemt, kan het als zeker worden beschouwd, dat China het voorstel der Vereenigde Staten zal goedkeuren, tot het houden van de tweede opiumconferentie te 's-Gravenhage en het machtigen van zijn vertegenwoordigers te onderhandelen omtrent een internationaal verdrag tot onderdrukking van den opiumhandel.

Landbouwkundigen in N.-I.

Naar vermeldt wordt in de dagbladen, heeft zich het bestuur van het Ned. Instituut van Landbouwkundigen met eene memorie tot den heer H. J. Lovink, den nieuwbenoemden directeur van het Landbouwdepartement in Ned.-Indië, gewend, met het verzoek het daarheen te willen leiden: dat bij het organiseeren van den Staatsdienst ten behoeve van den landbouw in Ned.-Indië de werkkracht van landbouwkundigen in den zin der wet worde gebruik gemaakt dat de uitzending van zoodanige krachten periodiek zal worden gevraagd en dan tijdig in het vooruitzicht zal worden gesteld; dat daarbij het adspiranten-stelsel worde ingevoerd, opdat de jonge landbouwkundige in de gelegenheid gesteld worde zich voor de hem wachtende taak door specialiseering naar behooren voor te bereiden; dat, indien ook aan enkele andere landbouwkundigen met rijpe ervaring, opgedaan bij de cultuur, gelegenheid tot zoodanige wetenschappelijke specialiseering zou kunnen worden verschaft, van hunne hulp en ervaring, wellicht als leiders met veel succes partij te trekken ware. Het bestuur wijst ten slotte op het misverstand en de verwarring, welke ook in Indië nog steeds bestaat in betrekking tot den titel „Landbouwkundige", en vraagt er voor te willen waken, dat door het verleenen van de juiste titels aan hoogere en lagere ambtenaren verwarring vermeden wordt.

Het bestuur van het Instituut heeft zich op 29 October bij den heer Lovink op audiëntie begeven, ten einde zijn memorie te overhandigen en mondeling toe te lichten.

PERSKRONIEK.

INHOUD: *Tijd, Maasbode, Huisgezin, Standaard* en *Rotterdammer* over de zendingspassus uit de Koloniale Memorie van Antwoord. — De *Standaard* over „dessascholen". — De heer F. Fokkens over hetzelfde onderwerp in de *Nederlander*.

Heel de pers staat vol beschouwingen over de zendingspassus in de Koloniale Memorie van Antwoord.

Bladen, die anders hoogstens een of twee maal per jaar iets over onze koloniën schrijven, raken nu niet uitgepraat over die veelbesproken zinsnede uit de Mem. van Antwoord.

Er zit dan ook een heerlijk kluifje politiek aan, zoodat alle lekkerbekken aan deze schotel smullen.

Zooals in dergelijke gevallen meer voorkomt, zien wij ook hier gebeuren: Wat de een „verstandige en nuchtere taal" noemt, is voor den ander verbijsterend en „verre van duidelijk."

Het spreekt van zelf, dat voor een niet-politiek aangelegd toeschouwer de waarheid in het midden ligt.

Vooral de roomsche bladen doen zeer ontsticht over de verklaring van den minister van koloniën.

Zoo schrijft de Tijd, die van den aanvang af al niet erg de Waal Malefijt-achtig geweest is:

„Wij willen de mondelinge behandeling der Begrooting afwachten, waarin deze woorden zeker zullen worden toegelicht en, naar wij vertrouwen, gerectificeerd.

„Met dit al is het waar, dat zij — zooals zij daar staan — de beginselverklaring bevatten, niet van een christelijk, maar van een liberaal Minister. Dit kàn niet bedoeld zijn!

„De heer De Waal Malefijt is nog zeer jong Minister en daardoor misschien geneigd nog te veel over te laten aan en te vertrouwen op zijn ambtenaren. De geciteerde passus moet het werk zijn van een liberaal denkend en voelend ambtenaar, die, toen hij die neerschreef, niet recht wakker was, althans aan de jongste Kabinetswijziging niet gedacht heeft. En de Minister zal, voor de Memorie de wereld inging, de fout van zijn ondergeschikte niet bespeurd hebben."

„Nog eens: wij vertrouwen vast, dat het mondeling debat alles zal terecht brengen."

Het blad betreurt, dat door deze opmerking opnieuw voedsel is gegeven aan de meening dat de heer De Waal Malefijt nog veel te leeren heeft, voor hij als een in alle deelen betrouwbaar minister kan worden aangemerkt.

* *
*

De Maasbode zegt:

„Het conflict tusschen de Regeeringsverklaring en de koloniale en missionaire begrippen der gecoaliseerde Christelijke partijen is zoo verbijsterend dat (het blad) liever eerst het parlementair debat (wil) afwachten, om te zien, of er misschien rectificatie volgen zal, dan wel of de minister er in slagen zal, om zijn overigens zoo besliste en duidelijke woorden in bevredigenden zin toe te lichten."

* *
*

Het Huisgezin merkt op:

„Indien wij een veronderstelling mochten wagen, dan zou het deze zijn, dat de ongelukkige passage voortspruit uit te groote schuchterheid van den minister.

„Hij wist, dat men in hem een tweeden Keuchenius zag, een drijver en dweper, en nu heeft hij, uit te ver gedreven vreesachtigheid, om te toonen, dat er met hem toch wel op te schieten viel en hij geen godsdienstoorlog in Indië wilde doen ontbranden, een woordenkeus gebezigd, welke zijn gedachten en bedoelingen zeer verre overschreed.

„Hij wilde de linkerzijde geruststellen, en nu heeft hij de rechterzijde ontstemd.

„De Tijd vertrouwt, dat de minister zal rectificeeren.

„Wij vertrouwen dit ook, maar jammer blijft, dat op dit punt rectificatie noodig is.

„In een beginselkwestie moest een minister zich niet vergissen."

* *
*

Ook Dr. Kuyper is niet tevreden. In de Standaard zegt hij o.m.:

„De Koloniale Memorie van Antwoord is in het praeciseeren van het Christelijk karakter der Overheid niet bijster gelukkig geweest. Het toegelichte standpunt is niet geheel het onze.

„Toch wilde men dit niet aan den Minister. Hem kent men uit zijn verleden te goed, om niet te weten, hoe warm zijn hart voor de Christelijke belangen klopt. Doch zulk een stuk schrijft niet de Minister zelf. Dat doen goeddeels zijn ambtenaren voor hem, en hij revideert het. Zijn nu door die ambtenaren eenmaal uitdrukkingen en omschrijvingen gebezigd, die er even mee door kunnen, zonder juist ten volle zijn meening weer te geven, dan blijft er allicht iets staan, wat de minister, ware het stuk door hem zelf gesteld, geheel anders zou geformuleerd hebben."

* *
*

De anti-revolutionaire Rotterdammer houdt den minister de hand boven het hoofd.

„Nieuw", zegt het blad, „is de lijn van Minister de Waal Malefijt niet.

Van protectie van het Mohamedanisme is geen sprake.

„De Minister wenscht alle beletselen weg te nemen, die aan de verkondiging van het Evangelie in den weg staan.

„Maar voorts ligt zijns inziens Zending drijven niet op den weg der Regeering, noch het steunen en bevorderen van de Zending om hare werkzaamheid als zoodanig.

„Alleen waar de zending zich niet op religieus, maar op sociaal gebied beweegt, wenscht Minister de Waal Malefijt dezen socialen arbeid van Regeeringswege te steunen."

* *
*

De pers der linkerzijde daarentegen prijst den Minister over het algemeen wegens diens „gematigd en bezadigd" optreden, al kan zij natuurlijk niet nalaten met een zeker „Schadenfreude" te wijzen op de critiek, die Z.Ex. van zijn geestverwanten moet hooren. Van het excuus, door Standaard en Tijd vooropgeschoven, n.l. dat de „liberale ambtenaren" de schuld van de ongelukkige passage zouden zijn, willen zij echter niets weten.

Zou het verschil in opvatting tusschen de heeren Idenburg en De Waal Malefijt, waarnaar alle bladen nu zoo ijverig zoeken, misschien niet hierin te vinden zijn, dat bij eerstgenoemde het Calvinistisch

temperament duidelijk sprak en op den voorgrond werd gesteld, terwijl daarvan bij laatstgenoemde ondanks beider eenheid van bedoeling en opvatting, zoo goed als niets te ontdekken viel?

* * *

De Standaard schrijft over „Dessa-scholen" o.m. het volgende:

„In de Desascholen wil men uitsluitend lezen, schrijven en rekenen doen onderwijzen, en voorts eenige verklaring geven van natuurverschijnselen. Een zeker niet overladen program, waarbij alleen de vraag rijst: of het zich genoegzaam aansluit aan den bestaanden toestand?

Paedagogische eisch van zulke scholen voor inlanders is, dat ze de bevolking sterken voor den strijd des levens op innerlijk en uitwendig gebied. Een onderwijs zonder rustpunt in de religie van het volk, en zonder practische beschouwing, zal daarom steeds voor een aanmerkelijk deel zijn doel missen.

Kunnen lezen is op zichzelf in een taal met uiterst geringe literatuur voor de inlanders lang niet wat het lezen voor ons is; en te vreezen staat, dat ze voor een groot deel der bevolking het lezen, eer ze volwassen zijn, toch reeds weer vergeten. Practische kennis voor het bedrijf daarentegen blijft er vanzelf inzitten, omdat ze die kennis jaar in jaar uit toepassen, en hetzelfde geldt van de religieus-zedelijke opleiding.

Wel staat hiertegenover, dat laatstbedoelde opleiding een Mohamedaansch karakter zal dragen, te meer daar de Mohamedaansche godsdienstleeraar q.q. in den Desaraad zitting heeft. Doch hieraan is niet te ontkomen op een eiland, waar schier geheel de bevolking den Islam, zij 't ook zeer laks, is toegedaan.

Kwaad zien we hierin dan ook niet, mits het Gouvernement deze scholen niet van zich doe uitgaan, en haar het karakter van vrije scholen late, waaraan zij alleen, gelijk ten onzent, subsidie verleene op beding, dat ze onderwijzers gebruiken en zich aan de inspectie onderwerpen. Meer eischt de Regeering hier te lande van de vrije scholen niet, meer behoeft ze ook van de Desascholen niet te vorderen, en gelijk onze vrije scholen gerechtigd zijn, voorts aan het onderwijs een godsdienstig karakter te geven, late men dezelfde vrijheid ook aan de Desascholen toe.

Dat het Desahoofd met zijn bijstanders het initiatief neemt en de instandhouding er van mogelijk maakt, stempelt ze op zichzelf nog niet tot Overheidscholen, die van het Gouvernement uitgaan. De Desa draagt, evenals de Russische Mir, meer een sociaal-oeconomisch, dan een Gouvernementeel karakter gelijk het Desahoofd dan ook meestal door de bevolking van de Desa gekozen wordt."

Van den heer F. Fokkens ontvingen wij een viertal artikelen door hem in de Nederlander geschreven. In deze serie artikelen komt de geachte schrijver op tegen hetgeen de Nieuwe Courant van zijn beschouwinge betreffende de „dessa-scholen", eveneens in de Nederlander geplaatst, — en in onze vorige kroniek aangeduid, — heeft gezegd. Ruimte te kort komende, om deze uitvoerige stukken in hun geheel over te nemen of zelfs maar te exerpeeren, volstaan wij met de conclusie te vermelden, waartoe de schrijver komt. Deze luidt:

„De Nieuwe Courant eindigt met de hoop uit te spreken, dat de voorstellen van den Minister onveranderd zullen worden aangenomen. Met het uitspreken van die hoop kan ik mij best vereenigen omdat ik overtuigd ben, dat de Minister uit eigen beweging zelf nog de door mij gewenschte verandering zal aanbrengen, wijl Z.Exc. tot de overtuiging zal zijn gekomen, dat een inspectie en toezicht van *f* 400000 's jaars te duur is voor den eenvoudigen opzet der zaak en beide aanvankelijk op heel wat goedkoopere wijze, en ten slotte zonder kosten zal kunnen plaats vinden op de manier, door mij aangegeven.

„Ook twijfel ik er niet aan, of de Minister zal de noodzakelijkheid inzien om de desascholen overal op Java binnen één à twee jaar op te richten, en niet geleidelijk, zoowel als de noodzakelijkheid, om de gegevens te doen verzamelen, die tot de kennis zullen leiden van hetgeen de kleine man aan het desaonderwijs betaalt.

Uit de O.-I. Mail.

De cholera.

Volgens de berichten, die de jongste mail ons bracht, was tegen half October j.l. het aantal dooden en lijders in observatie niet belangrijk toegenomen; uit de opgaven blijkt echter, dat de ziekte zich steeds meer naar Weltevreden verplaatst, en vooral in den omtrek van Pasar Baroe slachtoffers maakt.

De laatste officieele opgave vermeldde 25 gevallen, waarvan 21 werden doodgevonden, 3 aan huis verpleegd en 1 in het stadsverband gebracht.

Hopelijk is het aantal sedert meer en meer afgenomen.

Voor de **slachtoffers van den ramp te Loemadjang** komen bij de Centrale Commissie te Batavia ruime giften in; wij zien onder de opgaven niet alleen vele schenkingen van *f* 100, maar zelfs meerdere van *f* 500 en duizend guldens. Het totaal bedrag was op 10 Oct. reeds: *f* 6.135.15.

Tot Hulp en Steun.

Voor de Cholera-commissie ontvingen de bladen echter slechts enkele kleine bijdragen, welke aan Dr. Ouwehand ter hand werden gesteld.

Werkstaking-bacil.

Uit Bandoeng werd aan de Javabode bericht: „Nu wij tot heden verschoond bleven van de cholera-bacil is echter de werkstaking naar hier overgebracht.

Daar zaten zij, onze inlandsche postloopers, bijeengehurkt voor den zij-ingang van het postkantoor, in plaats van, zooals gewoonlijk naar binnen te gaan.

Wat of dat beteekende, vroeg onze kantoorchef, die, hoe vriendelijk en hulpvaardig ook, voor luilakken en mopperaars onder zijn personeel allesbehalve gemakkelijk is.

En daar kwam het, de heeren vroegen één maand voorschot op traktement (de chef had hun uit goedheid ½ maand toegezegd) anders staakten zij.

Even de schout opgebeld en toen deze kwam vroeg hij de stakers of zij onmiddellijk aan het werk wilden gaan, anders zou ontslag en straf volgen.

„Eerst een maand voorschot", antwoordden de ethisch ontwikkelde bruine broeders.

„Vraag hen dan s.v.p. eens om de storting van de reeds geïnde strafporto's van de laatste dagen, per man ongeveer 2 à 3 gld.", zei toen de chef.

En wat bleek nu? De heeren hadden die reeds omgezet in stroop, koekjes en martjons ter eere van de vastenmaand en het a.s. Niewejaar.

„Dan allemaal mee naar de boei", bulderde onze schout, en met bleeke gezichten en angstige trekken op het gelaat schoven de stakers één voor één voorbij den chef en den schout het postkantoor binnen om het werk te hervatten.

Met een schrobbeering aan allen en ontslag van den belhamel eindigde deze strike.

Omtrent **het congres van Boedi Oetomo**, dat 11 Oct. te Djocdja geopend werd, lezen wij in alle Indische bladen uitvoerige verslagen, waaruit wij hier het een en ander overnemen:

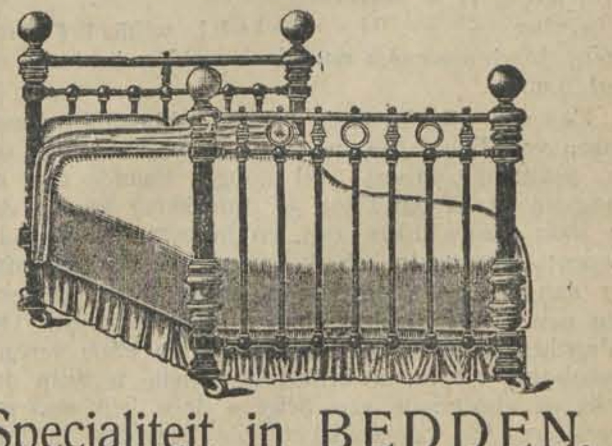
De stemming was zeer kalm, daar de beide voorafgaande dagen in besloten bijeenkomsten van het bestuur de brandende kwesties werden behandeld. In verband met een toen genomen besluit, omvattende het voorschrift, dat alleen Javanen lid kunnen zijn, namen twee vooruitstrevende bestuursleden hun ontslag. Voor hunne plaatsen werden verkozen de regenten van Japara en Magelang.

Onder officieelen invloed wordt de beweging vermoedelijk in bezadigde richting gedreven, hetgeen tengevolge had, dat de bijeenkomst zeer kalm verliep.

De regent van Karanganjar opende met een korte toespraak de vergadering en deed mededeeling van de verandering in het bestuur. Hierna zet de secretaris uiteen, wat het hoofdbestuur en de afdeelingen gedurende het verslagjaar hebben verricht; met veel woorden zegt de spreker slechts heel weinig. Breedvoerig vertelt hij voorts, waarom de statuten niet vroeger aan de Regeering werden aangeboden, teneinde de vereeniging als rechtspersoon te zien erkend.

Evenals de andere spreker voert alsdan in het maleisch 't woord Moehamad Tahir, onderwijzer te Batavia. Deze vraagt in een geestige rede de moskeekassen aan Boedi Oetomo te geven. Voor het onderwijs zal men dan de Regeering om steun kunnen aanspreken.

Deze rede werd gevolgd door een interessante, humoristische toespraak van Karta Admadja, vertegenwoordiger van de afdeeling Poerwakarta, over de

plichten van Nederland jegens de bevolking der kolonien. De strekking van de zeer goede voordracht was: de vader (Nederland) is verplicht, in de behoeften van zijn kind (Indië) te voorzien. Daartegenover is het kind verplicht samen te werken met den vader, om diens bedoelingen tot hun recht te doen komen. Opsommende wat Nederland reeds gedaan heeft en verklarende, dat dit natuurlijk nog niet voldoende was, wekte spreker zijn gehoor op, om een anderen weg in te slaan, namelijk door tusschenkomst van Boedi Oetomo het kind met die vereeniging samen te doen werken. Dat de Javaan toone, waartoe hij in staat is en wat hij wil; dat hij met resultaten van een en ander kome tot Nederland om aldus zijn recht te onderschrijven op steun zijns vaders (warm applaus).

De djaksa van Sragen, hierna het woord vragende, zet het streven van de vereeniging uiteen, welk streven volgens hem dient neer te komen op het bevorderen van enkele moreele en economische deugden of belangen. Hij roerde de Javanen-kwestie niet aan. Er volgde geen debat. Alle sprekers muntten uit door hunne houding en voordracht; zij kregen applaus. Het logegebouw was vol.

De tweede congresavond (12 October) werd gepresideerd door den oud-arts Whadin; de regent van Karang-Anjar was vertrokken. De zaal was weer goed bezet met belangstellenden. De secretaris Awidjosewo leidde de kwestie van het orgaan in en het blijkt dat de inschrijving tot verkrijging van het kapitaal is mislukt. Hij zet alsdan het plan van het hoofdbestuur uiteen, dat neerkomt op eene nieuwe poging om geld te krijgen, speciaal van inlandsche zijde. Misschien, zoo voerde hij aan, dat men, nu het doel van de vereeniging Boedi Oetomo door het tweede congres beter bekend is geworden, meer vertrouwen heeft en het geld gemakkelijker kan verkrijgen. Het plan blijft om zoo mogelijk een dagblad uit te geven in 't maleisch en in 't hollandsch met een hollandschen hoofdredacteur, ter zijde gestaan door een javaanschen mederedacteur. Het is uitgelekt, dat het hoofdbestuur in zake de aanstelling van een europeeschen hoofdredacteur geen besluit wenschte te nemen, het komt alles neer op uitstellen; men schijnt een slag om den arm te willen houden. De candidaatstelling van den heer Douwes Dekker is vrijwel van de baan.

De tweede spreker was Mas Soleiman, redacteur van de Taman Pawarta. Deze deelt mede een maatschappij gereed te hebben, die ook een nieuwsblad kan uitgeven. „Laat dit het officieel orgaan van de vereeniging worden”, zoo bepleit hij, „dan hebben beide partijen daar voordeel bij en de zaak zal bovendien goed commercieel worden gedreven.” Uit het denkbeeld, dat de krant dan enkel in 't maleisch zou verschijnen, ontspint zich een vrij levendig debat met den uitgever. Het hoofdbestuur verdedigt de hollandsche taal en uit de idee om dan zelf de redactie in handen te nemen. Bovendien, Soleiman had vroeger met dit plan voor den dag moeten komen, zegt het hoofdbestuur. Nu is het te laat en het besluit al genomen.

Hierna volgen een drietal weinig zeggende voordrachten, waarmede het congres wordt besloten.

Het onbeteekenend verloop van het congres duidt volgens sommige bladen op een aanmerkelijke luwing van de beweging.

Anderen daarentegen zeggen, dat niet dadelijk gedeeld behoeft te worden de hier en daar uitgesproken meening, dat het bestaan van Boedi Oetomo nu reeds gevaar loopt als gevolg eener verwording; zoolang de democratische grondbeginselen nog gehuldigd worden, kan rustig afgewacht worden wat in het komende vereenigingsjaar zal tot stand komen.

Telkens werd met nadruk op volksonderwijs als het eerst-noodige gewezen, in welk opzicht dus geen verandering is te bespeuren.

In het Soer. Handelsbl. wijdt Effègé eenige beschouwingen aan de beweging in Indië en zegt o.m.:

„Degenen die 't meeste belang hebben bij het welslagen van Boedi Oetomo, zijn de ontwikkelden, die na jarenlange studie veel hooger staande dan de hoogsten in het land tot de ontdekking komen dat zij naar buiten niets zijn, en in arren moede uitroepen: „waarvoor heb ik geleerd, ik ben nog minder dan een assistent-wedono, ik heb voor den eersten den besten proleet chapeau bas te spelen.” Die ontnuchtering is hoogst pijnlijk en in edele verontwaardiging riepen de armen hun natie te hulp om recht en appreciatie van hetgeen door hen was gepraesteerd. De ongelukkigen! Ze begrepen in hun jeugdig doen niet, dat de natie hen niet helpen kan, dat die strijd ook in hun boezem gestreden wordt; tien sollicitanten voor één plaats en altijd die regentenzonen voorop. Ik vraag mij wel eens af: Wat hebben de intellectueelen bij de oprichting van hun bond verwacht? Steun bij de regenten? Maar lieve menschen, ge zijt hun natuurlijke tegenstanders, ge staat hun bij alles in den weg in hun streven om het evenwicht te bewaren in hun familietradities en de toekomst der familieleden. Steun bij het ontwikkelde deel der natie?

Natuurlijk zoudt ge dien hebben, wanneer zij voor hun opinie durfden uitkomen. Steun bij het Europeesche bestuur?

Zeker, uw streven werd sympathiek in de oogen van uw andere broeders, toen de publieke opinie door courantenberichten hoog opgaf van uw heerlijk doel, toen een spontaan meegevoelen van ons Europeanen in uw streven voor een andere opinie in onze samenleving geen plaats overliet. Doch of ge steun bij hen zult vinden? Ik heb er nog niet veel van gemerkt.

Steun bij de Nederlandsche natie? Ja, beste menschen, dien zult ge hebben, maar dan moet ge u tot haar wenden, dan moet ge uw wantrouwen van u afzetten, dan moet ge wat toeschietelijker zijn, en den blanda een blik gunnen in uw binnenste, hem uw zorgen toevertrouwen en niet altijd uw angstige oogen achterwaarts opheffen tot uw God, die u niet helpt, doch op den duur u vernietigt buiten zijn wil, door den loop der dingen, door den ijzeren dwang van de noodzakelijkheid, door de zucht naar zelfbehoud.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Naar de West mededeelde, bereikte het blad de klacht uit Nederland, dat belanghebbenden zich niet voldoende ingelicht achten omtrent de oorzaken der tot dusverre ondervonden teleurstellingen met de bacovencultuur.

Het blad geeft dan een overzicht van al wat tot die teleurstellingen — tusschen haakjes zij vermeld, dat de verschepingen in den laatsten tijd steeds meer dan 20000 bossen bedroegen — heeft geleid.

Eerst de vergissingen en tegenslagen bij den eersten aanplant, die wij bekend mogen onderstellen. Dan wijt het blad de geringe productie aan schade door bijen, door het omvallen en omwaaien van planten, en door ziekten.

Het verlies, door de bijen en door den wind aan de aanplantingen toegebracht, wordt door het blad op 5500 bossen 's weeks geschat.

Wat de ziekten aangaat is het inzonderheid de Panama-ziekte, die groote verwoestingen aanrichtte. Het blad schreef hieromtrent het volgende:

„De Panama-ziekte daarentegen heeft zich, in weerwil van de daartegen genomen maatregelen, onrustbarend uitgebreid. Zij heerscht op nagenoeg alle plantages. Op enkele heeft zij blijkbaar de cultuur van de Gros Michel bacove ten doode gedoemd: Vriendsbeleid, Dordrecht, Jagtlust, de Morgenstond en la Liberté.

Het verlies, tot nu toe geleden door deze ziekte, blijkt het duidelijkst uit de volgende opgaaf: zonder de Panama-ziekte zou de oppervlakte, waaruit thans wordt geoogst, 200 H.A. grooter zijn.

De raad om planten, welke zijn aangetast door de Panama-ziekte, onmiddellijk te verwijderen wordt door de meeste ondernemingen trouw opgevolgd. De overtuiging wint echter veld, dat door deze bestrijding de verbreiding der ziekte niet te voorkomen is.

Natuurlijk heeft het proefstation een nauwgezet onderzoek ingesteld naar den aard der ziekte. Hierdoor is omtrent verschillende bijzonderheden licht verkregen, doch de juiste oorzaak is nog niet ontdekt. Geen bacterie of schimmel is gevonden. De indruk tot dusverre is, dat men te doen heeft met een besmettelijke ziekte. De besmetting — door een parasiet? — schijnt in den grond te blijven. Daarom vraagt men zich nu af, of het raadzaam is de plekken, waar zieke planten zijn uitgedolven, weder met Gros Michel te suppleeren? De meeningen zijn nog verdeeld op dit punt.

Waar men het volkomen over eens is, dat is de wenschelijkheid om een bacove-soort te zoeken, die onvatbaar is voor de Panama-ziekte.

De heer Williams heeft die wenschelijkheid reeds lang ingezien, en met een ijver, die niet genoeg gewaardeerd kan worden, in verschillende plaatsen van West-Indië gezocht naar andere variëteiten. Een vrij uitgebreid proefveld is voor rekening van de Fruit Company aangelegd.

Aan den heer Williams dankt men thans den invoer van een Congo-variëteit bacove, die aanleiding geeft tot de beste verwachtingen. Een 500-tal jonge planten daarvan zijn door de Fruit Company uitgedeeld aan verschillende plantages. Weldra worden weder eenige duizenden verwacht. Het Gouvernement heeft ook een zoo groot mogelijk aantal besteld, door bemiddeling der Fruit Co.”

Het Surinaamsch Onderwijzersgenootschap heeft den 2en October j.l. eene algemeene vergadering gehouden, waarin het verslag over het afgeloopen jaar werd uitgebracht.

Daaruit blijkt, dat het verslagjaar eindigde met 138 gewone leden; in den loop van het jaar moesten 12 leden worden afgeschreven.

Het bestuur bestaat uit de heeren: R. Fabriek, voorzitter; P. Enuma, onder-voorzitter; J. H. Robles, 1e bibliothecaris; W. J. Hupsel, 2e bibliothecaris; J. Abarbanel, 1e secretaris; E. A. J. Themen, 2e secretaris, en A. A. Heckers, penningm.

Nu we het toch over de Surinaamsche onderwijzers hebben, zij hier melding gemaakt van een aardig incident.

Gouverneur Fock had zich bij den commissaris van politie beklaagd over de baldadigheid van schooljongens, die gewoon weg aan zijn rijtuig gingen hangen, en zich niet lieten wegjagen voor en aleer het rijtuig stil hield. De commissaris van politie schreef de schoolhoofden aan, en naar aanleiding daarvan ontving gouverneur Fock een schrijven van een dertigtal oudere leerlingen der Comenius-school, om hem te verzoeken hun eventueel schuldigen medescholieren hunne fout niet te zwaar aan te rekenen, en de verzekering te geven, dat zij er toe zouden medewerken om aan zulke baldadigheid een einde te maken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Op aarde, zegt B. in de Pantjaran Warta, is er een groot gevaar, dat den mensch bedreigt, namelijk het opium. Dit belet allen vooruitgang, want het vernietigt het goede in den mensch, vermindert zijn werklust en wekt allerlei ondeugden in hem op. Al het goede wijkt voor het kwade.

Het moet ons daarom niet verwonderen, dat men in China alles in het werk stelt om het opiumgebruik tegen te gaan.

De strengste maatregelen zijn door de chineesche regeering genomen. Men heeft zelfs een conferentie belegd, waarbij afgevaardigden uit rijken in Europa en Amerika tegenwoordig waren. Men hoopt, dat binnen tien jaren in China geen opium meer zal zijn.

Dit bericht lezende, vervolgt schrijver, vroeg ik mij zelven af: of het Ned.-Ind. Gouvernement niet het voorbeeld van China zou willen volgen? Onze Regeering, die ontegenzeggelijk hare onderdanen lief heeft, zal dit wel willen doen.

Op dit oogenblik is de toestand diep treurig. Daarbij komt nog, dat de verkoop thans vanwege het Gouvernement geschiedt. Het opium heeft een groot debiet en brengt veel voordeel op. Zou het gouvernement van dit voordeel geen afstand willen doen? Het schijnt, alsof het juist om die winsten niet genegen is aan dien verkoop een einde te maken. Doch, vraagt schrijver, zijn die winsten uit een moreel oogpunt wel halal (= geoorloofd)?

Het bericht, dat de Regeering het opiumdebiet wil doen ophouden, heeft een ieder, die zijn ras gaarne ziet vooruitgaan, ten zeerste verblijd. Het is daarom zoo te bejammeren, dat 't nooit verder is gekomen dan tot dit bericht. Integendeel, het heeft er veel van, alsof men het wil logenstraffen, want instede dat het opiumdebiet vermindert, neemt de verkoop toe.

Vroeger werd er bijv. op het eiland Bali geen opium verkocht. Nu ontbiedt de Regeering mantri's en andere beambten uit Java, om door hen opium te doen debiteeren. Men stelt policiedienaren aan, om hen te beschermen. In plaats dus van den opiumverkoop te verbieden, neemt het Gouvernement dien zelf ter hand. Is dit niet voor ons, gewone Inlanders, die de Regeeringspolitiek niet begrijpen, om geheel van de wijs te geraken?

Er zijn schuivers, die beweren, dat het Gouvernementsopium niet zoo lekker is als het vroegere der chineesche pachters, waardoor de kans, om er aan te verslaven, geringer is.

Verder geeft schrijver een gesprek terug, dat hij met een der inlandsche ambtenaren van den dienst der opiumregie gevoerd heeft. Deze vertelde hem, hoe een regie-controleur hem zeide, dat het Gouvergement het debiet wilde doen ophouden, doch hem tegelijkertijd vroeg personen te zoeken, genegen om als mantri voor den opiumverkoop naar Sumatra te gaan: naar Padang, naar Deli enz.

Hij kan niet begrijpen, hoe men met ernst bedoelen kan den opiumverkoop te verminderen, als men op hetzelfde oogenblik verkoopplaatsen gaat openen in streken, waar nog geen opium verkocht wordt. Volgens dien regie-controleur zouden echter andere gedeelten van Nederlandsch-Indië voor den invoer van opium gesloten worden, terwijl dit ook in de streken, waar men nu de regie gaat invoeren, later zal plaats vinden, zoodat er binnen 20 jaren geen opiumverkoop meer in Nederlandsch-Indië zou zijn.

Tegenwoordig, zoo schrijft W. Tp. in de **Perniagaän**, wil in Ned.-Indië de inlander ook vooruit; dat ziet men duidelijk aan de door verschillende vereenigingen, die meer en meer worden opgericht, en de vele dagbladen en andere periodieken, die in den laatsten tijd zijn verschenen.

Onder die vereenigingen hebben alleen die der chineezen tot heden getoond, eenig nut te kunnen stichten. En dit komt, meent schrijver, omdat ook de hoofdmannen der chineezen zich bij hunne verbonden rasgenooten aansluiten; dat zij niet tegen moeite en evenmin tegen het geven van geld, zelfs van groote bedragen, opzien. Niet alleen is de rijke chinees zeer mild, maar ook de minder gegoeden zijn steeds bereid naar vermogen in de kosten ten bate van het algemeen bij te dragen. De mindere chinees betoont zijn Hoofd niet meer eerbied dan strikt noodig is, is ook niet bevreesd voor zijn meerdere. Ieder, die iets te zeggen heeft in het belang der vereeniging, durft dit voorbrengen, opdat het overwogen worde en aangenomen, als het werkelijk goed blijkt te zijn. Het gevolg hiervan is, dat niet licht iemand goede denkbeelden onder zich houdt. Maar wat wel het meest tot den bloei der vereenigingen heeft bijgedragen, is de groote eensgezindheid onder de chineezen. Zij zijn niet alleen in het goede, maar ook in het kwade solidair, dit getuigen hunne geheime genootschappen, wier leden werkelijk bereid zijn in het belang der voorgestane zaak hun leven te offeren.

Een groote deugd van de chineezen is ook, dat zij hunne beloften altijd getrouw plegen na te komen. Onder de chineesche hoofden, vervolgt schrijver, zijn er ook wel enkele, die op eerbiedsbetuigingen, op hormatbewijzen gesteld zijn, maar toch niet in die mate als de meeste hoofden der inboorlingen. Deze laatste zijn er zoo verzot op, dat zij iederen mindere, die daarin ook maar eenigszins te kort schiet, met een zuur gezicht aanzien.

Een inl. mindere, die zijne denkbeelden bij zijne superieuren tracht voor te brengen, wordt veelal slechts afgesnauwd en haalt zich diens toorn op den hals; hij wordt dan allicht huiverig, en houdt verder zijne denkbeelden maar voor zich. Zoo zijn er ook wel hooggeplaatsten, die goede ideeën hebben, doch deze niet openbaar willen maken, uit vrees dat ze een slechte uitwerking zullen hebben.

De vereenigingen der Inlandsche ambtenaren kunnen dan alleen tot bloei geraken, meent schrijver, wanneer de hooggeplaatsten onder hen meer met de minderen willen samenwerken.

Schrijver vertelt, hoe de afdeeling der vereeniging Boedi Oetomo op zijne woonplaats het voornemen had een particuliere school voor de minder gefortuneerde inboorlingen op te richten, waaraan een europeesche onderwijzer verbonden zoude worden. Alle leden stemden vóór dit denkbeeld, maar tot dusverre bestaat deze school nog niet, omdat de voorzitter, een inferieur ambtenaar, geen verdere stappen durft te doen, uit vrees, dat zijne superieuren hem zijn optreden euvel zullen duiden.

Daar deze niets van zich laten hooren, meent hij, dat zij de oprichting dier school niet goedkeuren. Als de wensch dier Afdeeling nu niet vervuld wordt zal men den leden natuurlijk verwijten, dat zij niets goeds tot stand kunnen brengen. De maandelijksche contributie wordt geregeld geïnd, maar wat met dit geld gedaan zal worden, weet schrijver niet.

Hij hoopt daarom, dat het den Almachtige moge behagen, in deze een invloed ten goede uit te oefenen op de hooggeplaatsten zijner woonplaats, opdat de daar bestaande Afdeeling van Boedi Oetomo er even nuttig zal kunnen werken als hare zusteren elders.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Over de positie der chineesche officieren laat de **Bintang Soerabaja** het volgende in een gefingeerden brief door een oom aan zijn neef schrijven: Gij zegt, dat men u gepolst heeft om luitenant uwer natie te worden, en nu vraagt ge mij om raad. Het ambt van chineesch officier is een eerebaantje; wanneer men dit naar behooren vervult, kan het zekerlijk tot heil van het algemeen strekken.

Maar de bekleedder van dat ambt moet goed beseffen, dat het niet alleen moet strekken om hem in de gelegenheid te stellen zich overal zonder reispas te mogen bewegen of hem een uitnoodiging te bezorgen voor de recepties in het Groote Huis (= de woning van den europeeschen bestuurder, een assistent-resident of resident), daar degene, die alleen dergelijke dingen beoogt, een vloek voor zijne rasgenooten zou worden. De titularis moet trouw zijn aan het Gouvernement, maar hij moet nimmer vergeten, wat hij voor zijne rasgenooten moet doen, hoe hij allen moet steunen, die dit behoeven. Iemand die tot zulk een ambt verheven is, moet niet op alles, wat de grooten doen, ja en amen zeggen, hij moet den moed bezitten om zich te verzetten tegen welke bevelen ook, wanneer deze in strijd zijn met de belangen van zijne ondergeschikten.

Zijn arbeid zal natuurlijk met vele moeilijkheden gepaard gaan.

Wilt gij uw plicht doen, zoo vervolgt de briefschrijver, dan haalt ge u véél werk op den hals en zal het beroep, waarvan gij leven moet, er onder lijden. Wel is waar kunt ge dan zonder pas reizen en zult gij een uitnoodiging voor de receptie krijgen, maar dit vult uwe maag niet, als ge honger hebt, noch geeft 't u nieuwe kleeren in de plaats der oude, welke gij moet afleggen.

Vroeger, toen er nog maar weinig chineezen in Ned.-Indië waren en wij gemakkelijk geld verdienden, was het ambt wel der moeite waard, maar tegenwoordig, nu het ons lang niet gemakkelijk valt, om een behoorlijk middel van bestaan te vinden, ziet men iemand, die zijn betrekking verwaarloost om een eerebaantje te kunnen bekleeden, voor niet heelemaal wijs aan.

Doet gij daarentegen niet naar behooren uw plicht, dan begaat gij een groote zonde, want gij schendt uwe belofte. Het is ook niet gemakkelijk om zoo noodig met kracht tegen den wil van uwe superieuren te handelen. De meeste bestuurshoofden beschouwen de chineesche officieren als ledepoppen. Voor den vorm wordt naar hunne opinie gevraagd, maar eigenlijk geeft men er niets om.

De chineesche officieren weten dit dan ook zoo goed, dat zij zelfs nooit uit eigen beweging een voorstel van eenig belang zullen doen.

De hedendaagsche chineezen zijn echter niet dezelfde als van die vóór vijftig jaren. Thans willen zij niet langer beschouwd worden als kleine kinderen, die men met een ledepop tevreden kan stellen; zij verlangen een levend wezen, dat zich weren kan.

Vroeger namen zij genoegen met den eersten den besten, dien men hun tot Hoofd gaf, maar tegenwoordig willen zij slechts hèm als Hoofd erkennen, die inderdaad een hoofdman is, die zijne rasgenooten vooruitbrengen kan en wil.

Daarom, neef, indien gij niet in staat zijt, een onbezoldigd ambt met ijver en nauwgezetheid te vervullen, trouw te zijn aan het Gouvernement en aan uwe rasgenooten, niet durft uwe stem te doen hooren, overal waar zulks noodig is en niet een scherpe pen tot uwe beschikking hebt, moet ge de betrekking van luitenant uwer natie niet aanvaarden, opdat men van u niet zeggen kan, dat gij u met de veeren van een pauw tooit om die van de kraai te bedekken", zoo eindigt de brief.

Wie milddadig is, zegt Tan Goan Kiat in de **Ho Po**, zal alom bekend raken. Bijna iedereen wil gaarne bekend zijn, toch behoort de milddadigheid tot de zeldzaamheden. Maar milddadigheid kan ook verkeerd worden aangewend. Wanneer men bijv. iemand helpt met geld, die nog in staat is, om te werken en dit eenige malen herhaalt, zal hij in het geld vragen, alias bedelen, smaak krijgen en liever niet meer willen werken om in zijn levensonderhoud te voorzien. Dit is dus een valsche opvatting van milddadigheid.

Milddadig is volgens schrijver iemand, die steeds bereid is naar vermogen anderen te helpen, die werkelijk in moeilijkheden verkeeren. De gegoeden moeten weten, dat die milddadigheid een plicht is.

Aan schrijver werd de vraag gesteld: wie eerder geholpen zou moeten worden, een persoon, die zijn have en goed heeft verloren door een brand of door een overstrooming? Hij vermeent, dat laatstgenoemde eerder voor hulp in aanmerking komt, omdat deze behalve zijne bezittingen ook zijn aanplant verloren heeft en zijne bouwvelden geleden hebben. Daarom wekt hij dan ook zijne lezers op, om vooral aan de noodlijdenden van Loemadjang milddadig hulp te verleenen.

Van Vreemde Koloniën.

De alcohol in Nigeria.

Leuke luidjes, die Engelschen! Ze zijn humanitair, zoolang ze de gevolgen daarvan niet zelven behoeven te dragen.

Het opium, brrr! Vreeselijk! Het is waar, in Engelsch-Indië was een enquête ingesteld en nadat de commissie zoowat 150 geneeskundigen had gehoord, kwam zij tot de conclusie, dat het opium volstrekt niet zoo schadelijk was als algemeen werd aangenomen, ten minste rekening houdend met de mate van het verbruik.

Maar nauwelijks begon in China de schijnvertooning der opium-bestrijding, terwijl in de Vereenigde Staten en Canada, waar het verbruik van het heulsap op onrustbarende wijze toenam, ook maatregelen genomen werden tegen den opium-invoer, of men vergat in Engeland de uitkomsten der geheele in Engelsch-Indië gehouden enquête. Onmiddellijk, men liet er geen gras over groeien, werd besloten China te steunen in zijn strijd? tegen het opium — het was immers Engeland niet, dat voor die tegemoetkomende houding moest betalen.

Engelsch-Indië derft zooveel millioenen 's jaars door de beperkende bepalingen op den uitvoer van opium, zooveel millioenen, die het best gebruiken kon voor den strijd tegen malaria, pest en hongersnood. En de Engelsche regeering strijkt nog met de eer, dat zij zich zoo groote offers getroostte, om het opium-euvel in China te helpen bestrijden.

Hoe geheel anders, wanneer het het alcohol-verbruik in de Engelsche koloniën in West-Afrika betreft. Van den schadelijken invloed van den alcohol op inlandsche volkeren weet men nu al, door het voorbeeld van de Zuidzee-eilanders en van de Indianen, genoeg, om te begrijpen, dat de alcohol hoogst nadeelig moest werken op de inboorlingen. Daarbij kwam nog, dat van verschillende zijden werd verklaard, dat het ingevoerde spul gewoonweg met vergif gelijk stond, gemeene foesel en dergelijke waren, dachten de Engelsche handelaren, is nu juist voor die Afrikaantjes.

Protesten bleven niet uit van lieden, die nu eens niet alleen in den vreemde neusden, maar ook over eigen koloniaal bestuur hun oogen lieten gaan.

Jaren lang duurde het, voordat de Engelsche regeering daarop acht sloeg; het gold hier toch de belangen van Engelsche reeders, voor wie de alcohol het hoofdcontingent leverde voor de vrachten op de uitreis van Engelsche handelaars, die aan den alcohol-verkoop schatten verdienden.

Eindelijk moest toch wel iets gedaan worden. Een commissie van enquête werd naar West-Afrika gezonden, een verslag van hare bevindingen uitgebracht.

Men kan wel gissen, hoe die bevindingen waren. De alcohol, die in Nigeria werd ingevoerd, was van uitstekende qualiteit, had niet den minst schadelijken invloed op de inboorlingen. Van misbruiken onder de inboorlingen zoo goed als geen spoor. Enzoovoort. Een echt business-like rapport.

En de Times slaat in edele verontwaardiging de oogen ten hemel en vraagt zich af, hoe het mogelijk is, dat men zooveel schandelijks van den alcohol in West-Afrika heeft kunnen vertellen.

Het zaakje wordt natuurlijk op den ouden voet voortgezet, met dien verstande evenwel, dat men nu weder voor eenigen tijd gedekt is achter het rapport eener enquête-commissie.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

De Indische Gids.

Boeka opent de Nov.-afl. met een artikel: Indië weerbaar, een onderwerp, dat meer en meer op den voorgrond treedt, doch volgens dezen schrijver te veel bezien wordt van een militair standpunt. De Oosterling is — meent hij — afkeerig van het militaire beroep en vindt oorlogvoeren een ruw bedrijf. Het is niet gewenscht deze opvatting te wijzigen, „waarom het allerminst te betreuren zou zijn, indien de instelling van Inlandsche officieren weder spoedig met ruime schadeloosstelling aan de enkele Inlanders, welke hiervoor worden opgeleid, verdween." Niet door een aantrekkelijk maken voor den Inlander van het militaire beroep en evenmin door eene organisatie in den geest als voorgesteld door den heer Hering (Ind. Gids, Juli-afl.), zal voldoende partij te trekken zijn van de Inlandsche bevolking voor de verdediging van Indië tegen een aanval van buiten, maar door een weerbaar maken van haar, waar hare betrouwbaarheid zulks toelaat, ter verdediging van eigen bodem.

Dit zou moeten geschieden door het vormen eener weermacht, geheel los van het leger, en waarvan de deelnemers in vredestijd hunne gewone bezigheden verrichten, slechts wanneer zulks noodig is, zich vereenigend tot benden, gereed een guerilla-krijg te voeren. Boeka, dit denkbeeld verder uitwerkende, bepaalt zich daarbij tot Java en stelt voor het geheel vrijwillig zich vereenigen van een zeker aantal manschappen uit bepaalde desa's of kampongs, die zelf hun leider kiezen zonder eenigen dwang van het Gouvernement. Uit die leiders worden weer hoogere bevelhebbers gekozen; men vermijdt aan deze bevelvoerders benamingen te geven, eenigszins gelijkluidend met die, bij het leger gebruikt. Geweren moeten er alleen zooveel verstrekt worden als noodzakelijk is voor oefening; de overige behooren echter in voorraad te zijn onder de hoede van de militaire macht en niet te ver verwijderd van de streek, waarvoor zij bestemd zijn. De kosten van het personeel dezer weermacht zullen gering zijn, want de manschappen en desabevelhebbers behoeven slechts een zeer kleine vergoeding, mits men hun metalen knoopen geve met een gekroonde W,

of iets anders, wat in de oogen van den Inlander het pronken met deze knoopen aanlokkelijk maakt. De bewapening (waarbij ook een slag- of steekwapen), zal daarentegen groote uitgaven vorderen, waarom de aanschaffing slechts geleidelijk zal kunnen plaats vinden.

Aldus toegerust kon volgens Boeka de B. V. worden afgewacht, als men...... verzekerd was van de betrouwbaarheid der bevolking. Maar het is totaal onmogelijk vooraf vast te stellen — erkent de schrijver — hoe later de stemming der bevolking zal wezen, terwijl nog het feit, wie de aanvaller is, daarbij van groot gewicht moet geacht worden (zoo zal de stemming der Javanen tegenover de indringers geheel anders wezen, wanneer dit Turken, of wanneer dit Chineezen zijn). „Ook de Inlandsche pers geeft geene aanwijzing, waarnaar het Gouvernement zich kan richten, zoomin in deze zaak als in andere aangelegenheden, want vallen uit de pers in het Moederland de heerschende begrippen der bevolking op te maken, uit de Inlandsche pers valt slechts de meening gewaar te worden van een klein percentage der bevolking, zoodat de overgroote meerderheid van haar wel van geheel tegenovergesteld gevoelen kan zijn."

De toepassing van het door Boeka opgeworpen denkbeeld schijnt dus niet zoo maar voor de hand te liggen.

Overigens bevat de Ind. Gids het slot van Kol. W. C. Nieuwenhuijzen's opstel: De approviandeering van het Indische leger tegenover den inlandschen vijand van 1816—1840. — Goed recht voor den Inlander (1e gedeelte), door Mr. F. C. Hekmeijer. — Hirado en Desjima, door J. Habbema. (Onlangs (20 Sept. j.l.) was het 300 jaar geleden, dat de Hollanders tot den handel in Japan werden toegelaten en te Hirado een factorij werd gesticht en gesteld onder directie van een opperkoopman Jacques Specx. In dit feit vindt de schrijver gelegenheid in herinnering te brengen de belangwekkende geschiedenis van onze betrekkingen met Japan vóór het tijdstip, waarop dat land voor alle natiën werd opengesteld). — Een kinderziel (Indisch schetsje), door F. — Varia: De ethnographische verzameling der Kon. Mil. Academie, door V. Spat. — Overeenkomsten met Inl. vorsten in den O.-I. Archipel, enz. — Maandel. revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie: Het karakter van den inlander. — Nieuwe kaarten. — Maandel. bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

Tijdschr. van het Binnenl. Bestuur.

Inhoud der September-afl.: Landrente-metingen in de Preanger, door A. F. Velders. — Ontwerp-instructie voor Inlandsche ambtenaren (controle-mantris, demangs etc.) die veelvuldig aanraking hebben met de Inlandsche bevolking, door W. Keuchenius. — Hal pilihan kapala dessa dan reorganisatie policie, door S. S. Soerja Adi Ningrat. — Over wetenschappelijk grondonderzoek in verband met de nieuwe landrenteregeling voor Java en Madoera, door E. C. Jul. Mohr. — Hippologische verhandelingen. VI, door A. M. Vermast (vervolg).

De Macedoniër.

Het Nov.-nummer van De Macedoniër brengt het slot van de beschouwing van Ds. D. Bakker te Djokjakarta over Boedi Oetama en hare beteekenis voor de Christelijke Zending op Java, welke beschouwingen aldus kort kunnen worden samengevat. De Vereeniging Boedi Oetama heeft haar ontstaan te danken aan de begeerte naar hoogere ontwikkeling, die bij het Javaansche volk hoe langer hoe meer begint te ontwaken; deze begeerte, die samenhangt met de beweging der geesten, die wel aangeduid wordt als „de ontwaking van het Oosten", zal niet alleen economisch, politiek en sociaal, maar ook religieus 't Javaansche volksleven wijzigen. Hoewel deze beweging over 't algemeen milder gestemd is tegenover 't Christendom dan 't Mohammedanisme tot nu toe is geweest, leidt toch haar streven van Christus af.

De zending op Java heeft bij haar methode van arbeiden met deze verschijnselen rekening te houden door krachtig te arbeiden onder de hoogere standen; de oprichting van Europ. Christelijke scholen, zoomede de oprichting van Hospitia in de centra van het schoolwezen voor de inlandsche jongelingschap, meent de schrijver.

Voorts bevat dit Nr. wederom een opstel van Ds D. K. Wielenga, sedert jaren zendeling op Soemba, getiteld: Animisme en spiritisme; eene bijdrage tot den godsdienst der Soembaneezen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 44: De cultuur van den oliepalm, door F. K. van Iterson. — Kiemproeven met Heveazaden, door E. J. F. de Visch Eybergen. — Een nieuwe plaag voor de koffie. — Jocjasche Landhuurdersvereeniging. — De beteekenis van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië. — De Junghuhn-herdenking. — De handel van Britsch-Indië in 1908/09. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Nieuwe Maatschappijen. — Financieele berichten en verslagen. Enz.

Nederl. Maatschappij der Letterkunde.

In de juist verschenen Bijlage tot de Handelingen der Nederl. Maatschappij der Letterkunde te Leiden, waarin opgenomen de levensberichten van afgestorven medeleden, bevindt zich een levensbeschrijving van Prof. Dr. A. C. Vreede, door Dr. A. E. J. Holwerda en een van Dr. B. F. Matthes, wiens naam onverbreekbaar met Zuid-Celebes is verbonden, door Dr. J. C. G. Jonker. Beider verdiensten op Indisch taalkundig gebied worden daarin op voortreffelijke wijze geschilderd.

Franz Junghuhn.

Biographische Beitrage zur 100. Wiederkehr seines Geburtstages gesammelt und bearbeitet von Max C. P. Schmidt. Mit 6 Abbildungen. Leipzig, Verlag der Dürr'schen Buchhandlung. 1909.

Een groote verdienste van dit boek is zeker, dat het verschenen is te rechter tijd, d.w.z. op het tijdstip der herdenking van den 100en geboortedag (26 October j.l.) van den grooten natuuronderzoeker Fr. W. Junghuhn. (Men weet, dat ook hier te lande een gedenkboek wordt uitgegeven, waarvan de verschijning maanden geleden reeds in uitzicht werd gesteld, doch dat in ieder geval nu veel te laat komt).

Het werk geeft in biographisch opzicht veel meer over Junghuhn dan bekend was uit Nederlandsche bronnen; voorts een tweetal onuitgegeven geschriften, nl.: „Meine Flucht nach Afrika" en „Die menschenfressenden Battaken", en eindelijk een aantal brieven van Junghuhn aan verschillende geleerden (o.a. Alexander von Humboldt) en van dezen weder aan Junghuhn.

Hinderlijk is het nu en dan, dat de schrijver niet voldoende vertrouwd blijkt met de Nederlandsche taal, hetgeen het duidelijkst uitkomt in de bibliographie van Junghuhn's geschriften (welke trouwens in het algemeen niet goed geslaagd moet worden genoemd en eigenlijk dien naam ternauwernood verdient). Zoo citeert de samensteller tot tweemaal toe (bl. 130 en 133) in plaats van Nederl. Kruidkundig Archief: Nederl. K o n i d k. Arch. Op bl. 129, in een noot, heet het: „Die Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap v o n K o n s t e n W e t e s c h a p p e n"; en even verder: „Doct. E. A. Fritze werd, te midden zijner werkzaamheden, aan de maatschappij ontrukt, voor hij nog de uitgave van dit werk, grootendeels onder zijne z o o g g e d r u k, mogt aanschouwen."

Maar afgezien hiervan is het werk van Prof. Schmidt van groote waarde en een blijvende herinnering aan de nagedachtenis van den beroemden Junghuhn.

Weekblad voor Indië.

No. 24 bevat: Een Nederlandsch-Indisch tooneel II, door L. H. Chrispijn. — De heer C. J. Bolle (met portret), door R. B. — Van Midden-Java (met foto), door Later. — Een uitstapje naar den Tangkoeban Prahoe (met photo's). — Tjoko (een Chineesch feest). — Ter wille van het kind (Indische schets), door Marie Knollaert (slot).

Ten slotte zij gewezen op een opstel in **Globus**, getiteld: Mittelalterlicher Feudalismus in Inner-Sumatra, von Max Moszkowski (die in 1907 Oost- en Centraal-Sumatra bereisde), en op de **Wereld-Kroniek** van 6 Nov. met een interessant artikel: In en om een suikerfabriek op Java (met vele afbeeldingen), door H. C.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 13 Oct. '09.
De Locomotief t/m 12 Oct. '09.
Het Soer. Handelsblad t/m 12 Oct. '09.
De Sumatrabode t/m 15 Oct. '09.
De Sumatrapost t/m 13 Oct. '09.
De Javasche Courant Nos. 80 en 81.
De Indische Mercuur No. 45.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 40.
De Indische Gids, November-afl.
Berichten en Mededeelingen v/h Ned. Schoolmuseum, No. 16.
Bandera Wolanda No. 41.
Handelsberichten van het Min. v. Landb. No. 138.
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijverheid, aflevering October '09.
Cultuurgids Nos. 16 en 17.
Archief v/d Suikerindustrie in N.-I. No. 9.
Bijblad tot idem Nos. 36 t/m 40.
Bulletin v/h Kol. Museum te Haarlem. Bamboe in Ned.-Indië, door J. A. Loeber Jr.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Oct. 1909. No. 80.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den raadsheer in het Hoogger. Mr. P. L. A. Collard.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk bij het Dep. v. Fin. C. Burgemeister; de verpleegster te Buitenzorg Mejuffr. G. H. M. Kramer.

Benoemd: tot directeur van de landsgevangenis te Glodok J. G. C. Gaster; te Soerabaja P. J. F. Ophof; tot adj.-dir. te Glodok A. Bangert; tot lid bij den gewestel. raad van Batavia Mr. J. H. de Sitter; tot commies te Batavia J. J. W. Pichel; bij de in- en uitvoerrechten: tot ambtenaar 4e kl. Ch. B. Steenkamp, F. H. Zitter, L. J. W. Grootenboer en J. W. Riekerk; bij den post- en telegr.-dienst: tot hoofdkantoorchef J. Ph. J. Cabri; tot kantoorchef 1e kl. F. A. Kommer; id. 2e kl. W. van Leeuwen en A. E. Dumas; tot commies 1e kl. K. F. L. Hagenaar en A. A. de Wolff.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-wedana van Boeloepesantren (Kedoe) Raden Joedopradjitno.

Benoemd: tot luitenant der Chineezen te Tandjong Tiram (Asahan) Tho Seng Swee.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres Mevr. C. J. v. d. Dussen geb. Blankert, Mej. H. Meeuwtg, Mej. M. de Bruijn, Mevr. L. M. Veenkamp geb. Begemann, Mevr. J. E. Broekhuijzen, geb. Senstius, Mej. L. W. Kam, Mej. H. M. E. Bertsch en respectievelijk geplaatst te Pamekasan, Tjiandjoer, Pati, Probolinggo, Bangkalan, Sidoardjo en Djokjakarta; als onderwijzer 3e kl. W. D. Koot te Buitenzorg; als hulponderwijzeres Mevr. J. P. A. E. Ulfers geb. Krul van Stompwijk te Pasoeroean; Mevr. A. E. van der Plaats te Kediri.

Extra Bijvoegsel.

Maandrapport nopens den stand der voedingsmiddelen op Java en Madoera, opgemaakt onder ultimo Augustus 1909.

* *
*

Uit de Javasche Courant van 12 Oct. 1909. No. 81.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den leeraar te Batavia D. van Hinloopen Labberton.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter bij de S.S. op Java J. H. Bakarbessy; de klerk te Djombang K. J. de Vos; de commies ter Alg. Secr. J. J Pas; de klerk bij de S.S. op Java A. Groothuizen; de klerk te Toboali J. D. Sopakuwa en de klerk te Batavia Mej. C. R. de Burlet.

Benoemd: tot controleur B.B., C. C. L. Schippers: tot adsp.-contr. R. A. M. Mooij en W. Steinbuch.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres Mej. A. M. D. Wagner, Mej. L. J. M. Rudolph te Blitar en Mej. A. W. H. Rudolph te Batavia.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Batavia Mej. C. J. Nieuwenhuijsen; tot onderwijzer 3e kl. H. F. E Selier te Batavia en J. A. Mulder te Indramajoe; bij het Dep. van Landbouw: tot opzichter A. J. H. W. Kawilarang; bij het boschwezen: tot opziener J. F. Ertzinger; tot leerling-opziener A. D. Hielckert.

Militair Departement.

Ontslagen: eervol als militaire commandant der Wester-afdeeling van Borneo de luitenant-kol. der inf. W. H. de Lussanet de la Sablonière.

Benoemd: als zoodanig de majoor der inf., F. Schutt.

Bevorderd: tot majoor de kapitein der inf. J. C. H. Liefrinck; tot off. van gezondheid 1e kl. Dr. G. P. Utermöhlen; tot dirigeerend paardenarts W. van der Burg; tot militair paardenarts 1e kl. J. van Slooten.

Overgeplaatst: naar Bali de majoor S. L. Blok; naar het 11e bataljon de majoor H. J. van Bremen.

Geplaatst: bij het 1e bat. de kapitein L. F. de Kroon; bij het 12e de 2e luit. J. C. J. Bongers; te Semarang ce id. A. Slager.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de 2e luit. G. D. E. J. Hotz; naar het garnizoensbat. der Westerafd. van Borneo de 1e luit. C. P. Lenshoek; naar het rechterhalf 2e depot-bat. de 1e luit.-adj. A. Gleijsteen; bij het garnizoensbat. van Timor en Onderh. de kapitein B. H. Franssen Herderschee; de 1e luit. J. G. F. van Son, R. A. Kunst, F. H. Gude, en J. J. Barendsen; bij het 6e bat. de kap. J. H. R. van de Siepkamp en de 2e luit. J. E. Muring; naar Mr. Cornelis de 1e luit. A. A. van Nijnatten; naar het 13e bat. de kap. J. E. Romswinkel.

Geplaatst: te Batavia de 2e luit. der artillerie H. T. van Goor.
Gedetacheerd: naar Noord Nieuw-Guinea de kapitein der inf. A. Franssen Herderschee.
Overgeplaatst: naar Bandoeng de 1e luit. der inf. bij de opnemingsbrigade J. M. van Gils.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Het in No. 44, dato 4 Nov. van het Koloniaal Weekblad voorkomend schrijven: „Indische kinderen in Nederland" van den heer Soetan Casajangan, geeft mij aanleiding om het volgende in het midden te brengen.

Reeds in een drietal No.'s van een der eerste jaargangen van het Koloniaal Weekblad schreef ik over „Het Indisch kind in Nederland."

De „Psychologische beschouwingen over onze in de Tropen levende landgenooten" van Dr. J. H. F. Kohlbrugge, voorkbmende in de Tijdspiegel van Mei ll., deed mij in het Koloniaal Weekblad No. 19 van 13 Mei ll. omtrent het onderwerp o.a. schrijven:

„Hoe zonderling en averechts verkeerd bijna nog „steeds de begrippen omtrent dit (het Indische) kind „(helaas zelfs bij menig onderwijzer, wiens taak toch „in de eerste plaats zijn moet om elk aan zijne hoe„de toevertrouwd kind te leeren kennen), ondanks „zoo menig Hollandsche familie 't als „Stutze" „graag „in huis" heeft.

„Het Indisch kind is anders dan het Holland„sche kind, maar daarom mag niet — wat nog te „veel gebeurt — als regel gelden: dat het min„derwaardig is, eene opvatting, die vrijwel op„gesloten ligt o.a. in dat met een schouderophalen „geuit: „'t is ook een Indisch kind", wanneer het „soms in zijne verplichtingen te kort schiet, zon„der zich specifiek anders te toonen dan het Hol„landsche kind. Daarom, komt 't Indische kind in „een specifiek Hollandsch interieur, dan krijgt het „zoo licht iets gelatens, iets stijfs (want het Indi„sche kind is zeer fijn van gevoel; telg van „warme „zuiderstranden" behoeft 't vaak meer warmte des „gemoeds dan de „blonde zoon van 't kil en hui„verig Noorden"), waardoor het opvoeden zooveel „te moeielijker wordt en licht mislukken kan, doch „die schijnt er bij sommige „opvoeders" minder op „aan te komen, als er maar item zooveel in 't potje „komt, om 't eigen kinderen beter te geven.

„Dat dit laatste steeds op de credietzijde kome als „de balans van het Indisch kind wordt opgemaakt."

Zelf in Indië geboren, daar als genie-officier 18 jaren aan één stuk gediend hebbende op Java, Borneo's Zuid-, Oost- en Westkust, Celebes en Sumatra's Westkust, als gepens. majoor hier in Nederland mij steeds belast hebbende met de opvoeding van Indische kinderen, meen ik ook in het kapittel te mogen meespreken.

Op het gevaar af van op mij toegepast te zien het „chacun prêche pour sa paroisse", ben ik van oordeel, dat het Indisch kind voor zijne opvoeding niet 't allerminst ook kan worden toevertrouwd aan een oud-Indischen officier van een wetenschappelijk wapen, een ingenieur, in 't algemeen aan een veelzijdig ontwikkeld oud-Indischman.

Nogmaals, 't behoort thuis in eene beschaafde familie, die in Indië geweest is.

K. F. CASPERSZ.

Nijmegen, Nov. 1909.

* * *

Aan
de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

Het zij mij vergund u beleefd te verzoeken, een plaatsje in het Kol. Weekblad beschikbaar te stellen voor bijgaand stukje.

De aanbieding geschiedt met medeweten en goedvinden van den Gouverneur van de Kon. Mil. Academie.

Hopende, dat de Redactie-Commissie termen zal kunnen vinden om mijn verzoek in gunstige overweging te nemen, verblijf ik onder aanbieding mijner beleefde groete,

Hoogachtend,
Uw dw. dien.,
C. SPAT.

Koninklijke Militaire Academie.

Ethnographische Verzameling.

Reeds eenige jaren geleden werd door het Bestuur van de Kon. Mil. Academie gunstig beschikt op een voorstel omtrent het aanleggen van eene ethnographische verzameling, in het bijzonder ten dienste van het onderwijs in de land- en volkenkunde van Ned.-Indië.

Hoewel aan genoemde inrichting reeds sedert jaren verschillende collecties ten behoeve van het onderwijs zijn aangelegd — o.m. een verzameling van materialen, modellen van bouwwerken, specimina van hout- en van bamboeverbindingen, etc. voor het onderwijs in de geniewetenschappen — zoo ontbrak tot voor korten tijd eene afzonderlijke verzameling van ethnographica, welke van dienst kon zijn bij het onderwijs in de ethnographie; een verzameling, waaruit door aanschouwing, beter nog dan uit de boeken, van allerlei te leeren was omtrent het leven en bedrijf van de inlandsche bevolking van onzen archipel.

In dit opzicht is de Hoofdcursus te Kampen, dank zij den gep. kapitein H. F. van IJsseldijk, de Kon. Mil. Academie voor geweest; daar toch is men reeds sedert geruimen tijd in het bezit van een verzameling als boven bedoeld, welke zoo uitgebreid en volledig is, dat zij ten volle aan haar doel kan beantwoorden en inderdaad aanspraak kan maken op den naam van museum.

Aan de Kon. Mil. Academie werd eerst sedert de laatste jaren begonnen met het verzamelen van verschillende voorwerpen, welke in zulk een museum thuis behooren. Hun aantal is dan ook nog klein. Toch werd voornamelijk door de hulp van het Ned.-Ind. Gouvernement en die van het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, zooveel bijeen gebracht, dat het noodzakelijk is geworden een afzonderlijk lokaal voor de ve verzameling te bestemmen. Zoo is dan in September j.l. de „Ethnographische Verzameling van de Kon. Mil. Academie" officieel erkend, en in gebruik gesteld geworden. Een leerzaal, in dadelijke verbinding staande met dit lokaal, werd aangewezen voor het onderwijs in de land- en volkenkunde van Ned.-Indië.

Het ligt voor de hand, dat, waar deze verzameling werd aangelegd bij een inrichting van militair onderwijs, in de eerste plaats verschillende soorten van wapens zijn bijeengebracht. Deze zijn dan ook reeds thans in allerlei soorten voorhanden; andere voorwerpen en ethnographica daarentegen, zijn nog slechts schaarsch vertegenwoordigd.

Zeer te wenschen is het daarom, dat de verzameling spoedig wordt aangevuld, o.a. met kleeren en lijfstoebehoor, sieraden, huisraad en gereedschappen; met voorwerpen, betrekking hebbende op jacht en visscherij, op land-, tuin- en boschbouw; voortbrengselen, geheel of gedeeltelijk afgewerkt, van grondstoffen-, planten- en dierenrijk; voortbrengselen van kunst en nijverheid (snij- en graveerwerk; teeken- en schilderwerk; giet-, drijf-, filigraan-, damasceer- en inlegwerk; beeldhouwwerk, borduurwerk, tapa en batik); voorwerpen, welke dienst doen bij genees- en heelkunde, bij de uitoefening van den godsdienst, enz. enz.; en zulks niet van een enkelen volksstam, maar van verschillende stammen uit onderscheidene gedeelten van den archipel.

Ten einde nu de verzameling zoo spoedig doenlijk uit te breiden, zoodanig, dat zij geheel geschikt worde voor het doel met de instelling beoogd, wordt langs dezen weg en beroep gedaan op de hulpvaardigheid van allen, die in de gelegenheid zijn, haar te verrijken.

Wellicht zijn er personen onder de lezers van deze regelen, die een verzameling in particulier bezit hebben en genegen zijn een of ander van hunne collectie aan de Kon. Mil. Academie af te staan. Hunne hulp zal dankbaar worden aanvaard.

Hier worde in herinnering gebracht het Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dd. 19 December 1908, waarbij is goedgevonden en verstaan:

„Den Commandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië te machtigen, om voorwerpen of verzamelingen, door personen in Nederlandsch-Indië, voor de ethnographische musea van de Koninklijke Militaire Academie en den Hoofdcursus in Nederland bestemd, op kosten van den Lande te doen in ontvangst nemen, zoo noodig nader te doen verpakken en naar hunne bestemming te zenden."

Voor eventeeele toezendingen kan men desverlangd steeds nader in overleg treden met het Bestuur van de K. M. A., of met ondergeteekende. Men gelieve te adresseeren aan de Ethnographische Verzameling van de Kon. Mil. Academie te Breda.

Het zal zeer op prijs worden gesteld, indien toegezonden voorwerpen voorzien zijn van een etiket, waarop vermelding van de plaats van herkomst en van den ter plaatse gebruikelijken naam.

Moge in de naaste toekomst blijken, dat het beroep niet tevergeefs is gedaan, en dat hetgeen voor den Hoofdcursus mogelijk is gebleken, ook voor de Kon. Mil. Academie is te bereiken.

C. SPAT, *Leeraar K. M. A.*

Breda, October 1909.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het ss. „Tabanan", Commandant W. Bacchus, van Batavia 14 October 1909, te Marseille 5 November 1909.

Van Batavia naar Padang: Ch. J. d'Ancona, L. J. A. v. Haastert, Mej. N. van Ham en baboe, R. H. V. de Lannoy, W. Lehnhausen, Zuur.

Van Batavia naar Colombo: W. Cranswick Noad en echtgenoote.

Van Batavia naar Nederland: S. Alberda met echtgen. en 3 kinderen; C. J. Bollee; P. Buwalda; Mr. C. A. Derx; Mevr. J. R. van Gennep van Onselen; Mej. B. van Gennep; H. H. O. v. Hecking Colenbrander en echtgenoote; G. van Hinlopen, echtgenoote en kind; Mej. K. Dunlop; C. 't Hoen; Mevr. H. Jacometti—Hulstijn, J. W. Mac Donald, C. Mijer echtgenoote en 3 kinderen; Dr. A. Oosterbaan; C. Th. F. Thurkow; Mej. J. Thurkow; Mr. D. G. Wolbeek Muller; Mevr. Nyst, geb. Karthaus; Mej. M. H. van Balluseck, N. J. Bol, J. Burg en echtgen.; Mevr. D. Burger; N. R. Rengers; J. F. v. d. Hoeven en echtgen.; G. H. Kalshoven; J. Kuiper; G. de Lange; S. Logher; C. Ph. Mets; J. Mulder en kind; Mevr. C. A. Petit en kind; J. A. Rant; Familie Schenk; J. W. H. Schreurs, echtgen. en 2 kinderen; V. Snippenberg en echtgen.; H. van Son; E. J. G. Spanjaard, echtgen. en kind; W. S. Steenstra Toussaint, echtgenoote en 2 kinderen; R. Waat; F. A. Wijnmalen, echtgenoote en kind; M. C. Vijzelaar, echtgen. en 2 kinderen; J. C. Wolbergen en kind, alsmede minderen van land- en zeemacht en Gouv. Marine.

Van Padang naar Nederland: Dr. B. J. Kolthof; J. A. van Nieuwland, echtgenoote en 2 kinderen; W. A. Schaap; J. Mees; J. C. v. Blommestein; B. J. Hubenet; J. W. L. Stroeve; H. Waldorp, benevens minderen van de landmacht.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins der Nederlanden", gezagvoerder P. Koningstein, van West-Indië naar Amsterdam.

A. C. van Santen; W. Kerkholm; Th. Ormeling; W. v. d. Pieterman; A. van Wanrooyen; S. Ykema; J. Nauwland; J. van Praag; J. A. Heusken, echtg. en 2 kinderen.

Passagiers van het stoomschip „Kawi", gezagvoerder G. de Boer, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: C. van den Berg; H. D. Thung; Oei Dji San; E. Khouw; Mevrouw E. M. Wagner—de Meijier en 2 kinderen; M. Koole met echtgenoote en 4 kinderen; C. A. E. van Leeuwen met echtgenoote en 3 kinderen; Mejuffrouw C. van Leeuwen; W. A. Kamerling; A. Th. Schumann; Zuster C. W. Robbemond; Mejuffrouw F. H. C. Soesman; Mevrouw M. A. Rambaldo—Wienenberger en 1 kind; Joh. Kruym; M. Broos; K. M. Hes en echtgenoote; G. Stokking; Mevrouw M. van Velsen—Treffers en 1 kind; J. G. Schumann; J. H. Nebbeling; G. Corver; A. Scholten; A. de Boer; C. W. Kieboom; F. B. Egeter met echtgenoote en 3 kinderen; J. van de Kieft; C. J. van Bremen en echtgenoote; Jongejuffrouw D. Dibbets; J. Wilhelm en echtgenoote; H. A. Ruyter; W. J. J. Labbé; E. Romein; W. Schoen.

Naar Lissabon: Mejuffrouw M. Bijns.

Naar Marseille: A. J. van Beek.

Te Southampton schepen zich in: H. B. Carbin.

Naar Tanger: Miss Cecil Green; Miss Jennings; Miss F. M. Parkinson; Miss E. C. Betts.

Te Marseille zullen zich inschepen: W. J. Twiss; R. E. Wilkens en echtgenoote; H. J. Groeneveld met echtgenoote en 1 kind; B. A. Crul en echtgenoote; J. G. van Reyen en echtgenoote; Mejuffrouw C. de Quant; A. J. Haakma van Royen met echtgenoote en 1 kind; Jhr. J. F. van Benthem van den Berg; Mr. W. K. S. van Haastert met echtgenoote; Mevrouw Wed. L. E. C. Mounier—Dibbets; Mevrouw C. W. Siebers—van der Jagt; C. P. Siebers; Mejuffrouw E. H. C. Siebers; Mejuffrouw J. M. Siebers; E. Fels; P. J. Stok en echtgenoote; F. C. Brust; J. A. Gratama; J. A. Hoogenboezem; W. Staal; Mevrouw A. Ruijs—Jacometti; Th. A. M. Ruys; M. J. A. Verduyn Lunel met echtgenoote en 2 kinderen; J. J. van Hemert met echtgenoote en dochter; Mejuffrouw M. E. Duburg; Mevrouw E. S. van Roosendaal—Eland; A. Herberich; Mejuffrouw B. P. Hendrikse; Mevrouw Wed. G. Langenberg—Nieuwenhuissen; E. Sautter; H. J. Neising; W. A. Beyer; J. W. Schollig met echtgenoote en dochter; H. Beunders met echtgenoote en 2 kinderen; Mejuffrouw D. Schaefer; W. Schoew.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend).
Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,
Directeur W. J. FONTEIN.
Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,
Directeur: J. WILDEMAN.

St. Nicolaasgebak. Zeer fijn van smaak.

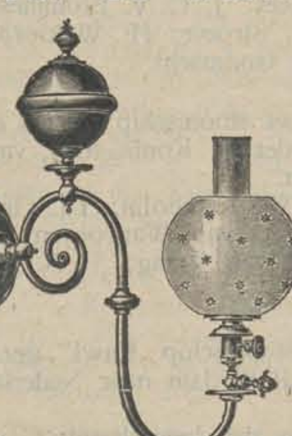
Electrische Bakkerij CARELS

PIET HEINSTRAAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21

VACANT

VACANT

Over de werking van Gasoline-Lampen.

Een der voornaamste wenschen van naar de tropen terugkeerende Europeesche verlofgangers is zich te kunnen voorzien van kunstlichtbronnen, die het prachtige Europeesche kunstlicht zooveel mogelijk nabij komen. Is in Indie, tenminste op Java, het Europeesche comfort in vele opzichten verkregen, de toestand is daar nog niet zoo als hier in Holland, waar de meeste plaatsen gasfabrieken, ja zelfs velen centrales hebben, voor de levering van electrisch licht. Wel heeft men op de hoofdplaatsen electrisch licht en is men soms door nabijheid van fabrieken in staat electrisch licht te verkrijgen. De overgroote meerderheid echter moet zich des avonds behelpen met petroleum licht, dat in de meeste opzichten geen vergelijking kan doorstaan met het schitterende Europeesche gasgloeilicht. In de laatste jaren is hierin echter een verandering gekomen. De uitvinding van de GASOLINE-LAMPEN stelt ook hen, die niet in de nabijheid van gasfabrieken wonen in de gelegenheid zich van kunstlicht te voorzien, dat in lichtsterkte het Europeesch gasgloeilicht geheel nabij komt.

Wij laten hieronder een korte omschrijving volgen van de werking van deze lampen. In het algemeen bevindt zich boven aan een gasoline-lamp een koperen of bronzen reservoir, welk reservoir men op bovenstaande gravure zeer duidelijk ziet voorgesteld. Dit reservoir wordt gevuld met „gasoline", een lichte benzine. Deze gasoline wordt uit het reservoir door een pijp eerst benedenwaarts gevoerd en daarna door een kromming opwaarts. Het reservoir wordt zoo hoog mogelijk gesteld om voldoende opwaartschen druk te verkrijgen. Onmiddellijk na de opwaartsche kromming bevindt zich aan de pijp een kraan, die door meer of mindere uitschroeving den toevoer der gasoline regelt. Meestentijds wordt deze kraan opengelaten en alleen gesloten, wanneer men de bovenlamp met brander, ter schoonmaking, afneemt. Na deze kraan gepasseerd te zijn komt de gasoline in een buis, waarin zich een katoenen pit bevindt, die tweeërlei doel heeft, ten eerste om de gasoline te reinigen, ten tweede om den te sterken opwaartschen druk eenigszins te remmen. Is de gasoline ook deze buis gepasseerd, dan komt zij vervolgens weer aan een kraan, die overeenkomt met de gewone gaskraan aan onze gaslampen. Is deze open, dan verleent zij de gasoline toegang tot een reservoir, dat slechts van boven een zeer nauwe opening heeft, zoodat dus de gasoline met een fijne straal opwaarts spuit in een ander (het laatste) reservoir. Dit reservoir, benevens een daarop gesteld ijzeren staafje, is vooraf door spiritusverbranding verwarmd, zoodat de gasoline tot benzinedamp overgaat en als zoodanig, evenals in onze gasgloeilicht branders, door fijne gaatjes ontsnapt, zich met lucht vermengt en een uitstekend brandbaar gas vormt.

Een volgende keer zullen wij U een doorsnee-teekening doen aanschouwen van zulk een gasoline brander.

Gasoline lampen zijn in allerlei vormen verkrijgbaar bij de

Agentuur en Handel Maatschappij
voorheen VAN WELY en MORET.
Bazarstraat 50 's-Gravenhage. — Willemskade Soerabaya.

Bezoekt de showrooms dier Maatschappij, waar gij verschillende modellen tentoongesteld ziet, benevens een model gasolinelamp, die op een ander principe berust en die wij U een andermaal zullen beschrijven.

Gemeenteraadsverkiezing in district III.

Met den meesten aandrang bevelen wij U aan WOENSDAG a.s. 17 November te gaan stemmen en Uw stem uit te brengen op

Mr. C. Th. v. Deventer,

oud-Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Het Bestuur der Vrijzinnig-Democratische Kiesvereeniging:
Mr. H. P. MARCHANT, *voorzitter.*
G. C. A. FABIUS, *onder-voorzitter.*
A. M. VAN EMBDEN, *secretaris.*
H. N. SCHUITEMA, *penningmeester.*
Mr. JOH. J. BELINEANTE.
W. BOUT Cz.
C. M. COELAND.
Mr. S. FRANZIE BERENSTEIN.
G. R. J. HAENTJENS DEKKER.
Mr. L. N. ROODENBURG.
Mr. J. WOLTERBEEK MULLER.

Het Comité van Actie in District III:
M. J. HOENCAMP, *voorzitter.*
E. DEEN, *secretaris.*
W. BOUT CZN.
NIC. PONS Nz.
A. v. D. HILST.

VACANT

Gouden Medaille. Parijs 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR"

zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van herstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.
Eenig eigenaar.
CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN
Succes bijna altijd zeker.

EXPORT.

:: **WEEKBLAD** ::
TOT BEVORDERING DER BELANGEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN EXPORT.

Abonnement per jaar:
Nederland . . . . . f 2.50.
Ned-Indië . . . . . f 3.50.
Proefnummers 25 cents.

Uitgave:
STEENMEIJER & Co.,
AMSTERDAM.

VACANT.

FIRMA OFFERHAUS & DE WAARD.

(Apoth. ass. N. W.)

Magazijn van Verband- en Ziekenverplegings-Artikelen.
BINNEN- EN BUITENLANDSCHE GENEESMIDDELEN ENZ.
DEPÔT VAN SUEZTHEE.
Geneeskrachtige Wateren & Eau de Colognes.
Copernicusplein 16 hoek Valkenboschlaan,
Telefoon 4353. **DEN HAAG.**
OBAT OOM JAN tegen verkoudheid.